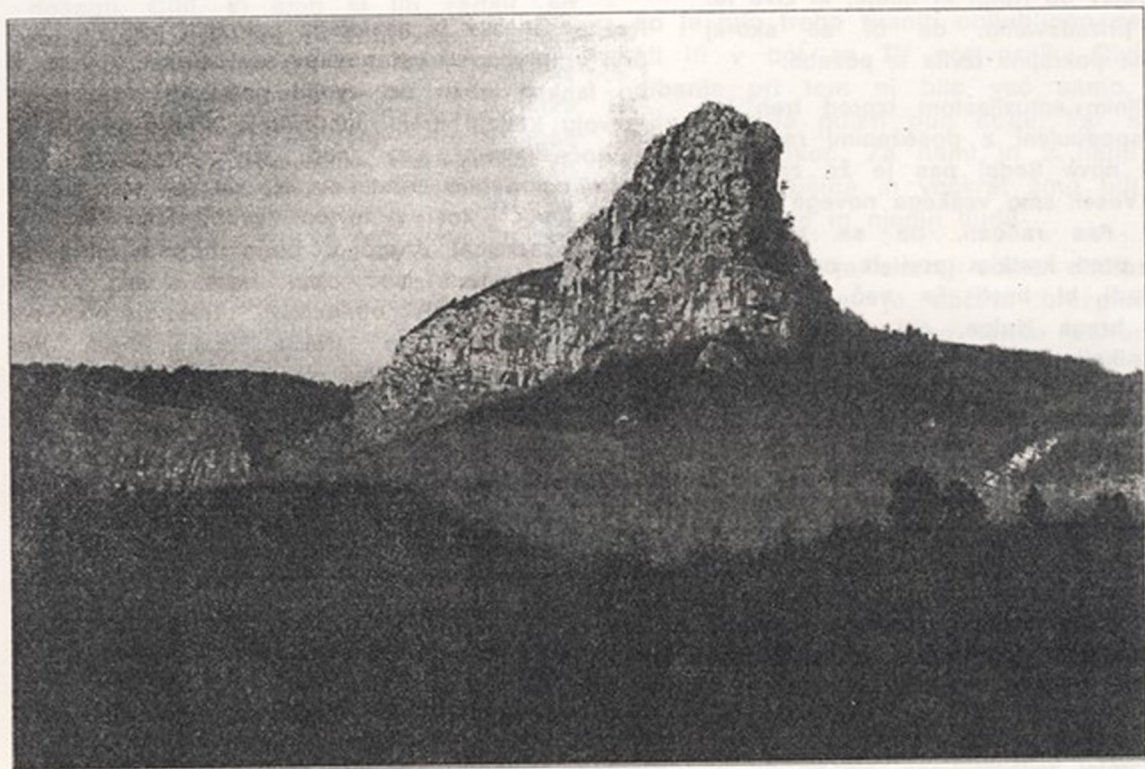

OSILNIŠKA DOLINA

Številka 6, maj 1996

Za stotnijo ljudi

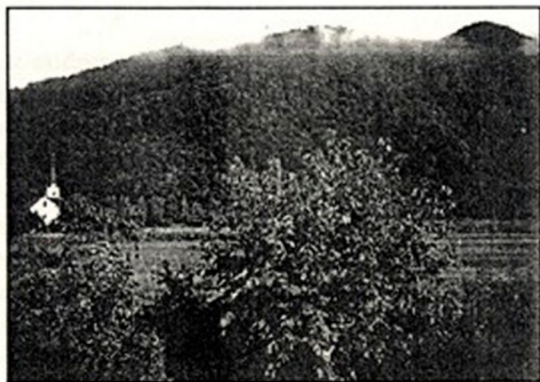
Civilno gibanje za Osilniško dolino deluje že tretje leto. Ustanovili smo ga kot pomoč pri razvoju krajev v zgornjekolpski dolini.

Vanj so vključeni ljudje, ki živijo v dolini in mnogi drugi, ki so že pred leti in desetletji zapustili domači kraj. Tudi taki so med nami, ki niso z dolino v nikakršni zvezi, temveč so jih pritegnile naravne lepote krajev ob Kolpi in ljudje, ki živijo tu. Vsi si prizadevamo, da bi se skoraj pozabljena pokrajina izvila iz pozabe.

Maloštevilnim entuzijastom izpred treh let so se, spodbujeni z doseženimi rezultati, priključili novi. Sedaj nas je že za celo stotnijo. Veseli smo vsakega novega člana. Posebno nas radosti, da se nam je pridružil pred kratkim prvi iz one strani meje. Radi bi imeli še več članov z drugega brega Kolpe, saj v preteklosti reka ni nikoli delila ljudi na te in one in veseli bi bili, če bi bilo tako tudi v prihodnje tako.

Tisti, ki smo v civilnem gibanju, pa ne živimo v dolini, ne želimo namesto prebivalcev občine upravljati občinskih zadev ali odločati o usodi doline in s tem njenih prebivalcev. To je naloga vseh tam živečih. Želimo le po svojih močeh pomagati, da bodo občani to res lahko storili.

Osilniška dolina je bila vsa leta po drugi svetovni vojni zapostavljena. Ne le, da je

OSILNICA - Foto: Ajda Trobentar - Žagar

bila del zaprte kočevske občine, v petdesetih letih so skoraj izginile vse dejavnosti, ki jih kraj potrebuje za svoj obstoj. V zadnjih petih letih je k poslabšanju položaja prispevala tudi novonastala meja.

Rešitev iz nastalega položaja predstavlja v prvi vrsti ustanovitev samostojne občine, ki bo lahko po svojih potrebah odločala o razvoju kraja. Izboljšanje stanja seveda ni mogoče čez noč. Tako kot je bilo potrebno petdeset let, da je kraj izgubil več kot polovico prebivalcev in še marsikaj drugega, bo potrebno desetletje ali tudi več, da bomo vsi skupaj "porušeno" obnovili. Potrebno bo več strpnosti in dobre volje, pa tudi razumnega odločanja pri vseh, da bomo v Civilnem gibanju in v občini dosegli tisto, kar si vsi želijo: razvoj kraja.

Največji problem, ki pesti občino, je pomanjkanje strokovnjakov. Brez potrebnega znanja danes ni mogoče opraviti nobene stvari. Tisti, ki sodelujejo pri vodenju občine, to dobro vedo. Dolina danes premore le malo ljudi, ki so obiskovali višje šole. Zato bo tudi zaradi tega potrebno nekaj strpnosti, da bodo otroci, ki sedaj sede v šolskih klopih, pridobili potrebno znanje in pomagali pri razvoju kraja. Z dobro voljo, zaupanjem in medsebojnim razumevanjem pa bomo do tedaj rešili marsikakšen problem.

Zunaj doline živi še marsikateri Osilničan, ki ni vključen v naše gibanje. Vabimo vse, ki imate radi to našo lepo pokrajino, da nam se priključite. Pridružite se nam na praznovanju občinskega praznika, na proslavi za Petruvo ali na plesu, ki ga načrtujemo za jesen. Dobrodošel bo vsak. Druženje s prijatelji in znanci iz mladosti je lahko prav prijetno, pa četudi samo za kratek klepet. Članstvo v Civilnem gibanju je neobvezno in brezplačno.

K. Š.

Razgibana dejavnost Civilnega gibanj

3. marca smo se člani civilnega gibanja za Osilniško dolino zbrali v osnovni šoli v Osilnici na letni skupščini. Jože Ožura, tajnik gibanja, je prebral poročilo o delu v preteklem letu.

V jeseni 1993 smo se zbrali kot iniciativni odbor za ustanovitev našega gibanja. Takrat nismo pričakovali, da bomo v tako kratkem času toliko dosegli. Cilji, ki smo si jih zadali, so pritegnili ljudi in že na ustanovnem sestanku nas je bilo 43, danes pa se bližamo stotici. Mnogi Osilničani, ki živijo po vsej Sloveniji, se včlanjujejo v naše gibanje. Radi berejo naše glasilo, saj so navezani na dolino. Vsak bi rad po svoje pomagal pri našem delu in pri tem mu ni žal ne časa in ne denarja. Civilno gibanje vsa ta hotenja združuje v skupno pomoč ljudem v dolini in novi - osilniški občini.

Skoraj sanje so bile, da bomo imeli našo novo - staro občino. Koliko ljudi je sploh vedelo za Osilnico in dolino? Danes je drugače. Našo dolino poznajo mnogi. V medijih se Osilnica pogosto omenja, celo v okvirčkih! Državni zbor in vlada oziroma ministrstva so že večkrat razpravljala o naši dolini! Koliko poti je bilo treba, da se je začela gradnja tako potrebne cestne povezave doline z zaledjem in središčem države! Vendar danes lahko z gotovostjo rečemo, da cesta bo.

Veliko je bilo še drugih dejavnosti, ki jih je vzpodbudilo Civilno gibanje ali jih je kar samo organiziralo v korist vseh prebivalcev. Oživlja kulturno dejavnost, ki je bila nekoč v ponos vsej dolini. Kulturne prireditve imajo namen, da vzpodbudijo ustanovitev kulturnega, športnega društva in še kaj. Toda za tem morajo stati ljudje - domačini, ki so pripravljeni narediti kaj več.

Danes polagamo pred vas obračun dela v lanskem letu. Nočemo vas dolgočasiti

z vsemi sestanki, ki smo jih imeli v Državnem zboru Republike Slovenije, z vodstvi politični strank, na ministrstvih in drugje, ker jih je bilo veliko. Lahko rečemo, da smo bili ponovno uspešni, ko je bilo treba braniti obljubljeni cesto ali iti v boj za TV pretvornik. Civilno gibanje pri tem ni bilo več samo, ni bilo metanja polen pod noge, kar smo doživljali nekoč. Za nami in z nami je bila naša občina in večkrat smo bili le delček občine in njenih ljudi!

V dvorani, ki je skoraj edina občinska lastnina in nam jo občina brezplačno odstopi v uporabo, se lahko zbiramo, prirejamo večere, razstave...

Da, veliko se je spremenilo v nas samih, v naši miselnosti in dojemanju. Zavedamo se, da lahko dosežemo veliko; da voz, ki je začel drseti navzdol, ne samo zaustavimo, temveč ga tudi potisnemo navzgor. In ta nova miselnost bo gnala sicer maloštevilno občino naprej. Vse bolj smo ponosni na našo dolino in njene ljudi. Le skupaj lahko kaj dosežemo.

Kulturne prireditve - literarni večeri, razstave, koncerti ipd. - oživljajo našo tradicijo, ki jo želimo prenesti na mlado generacijo, kije bila za marsikaj prikrajšana. Ali naj pustimo da gre vse v pozabo? Ne!

Naš priznani akademski kipar Stane Jarm, nas je lani za Petruvo popeljal v svoj umetniški svet, ki ga upodablja v lesu in barvi. Bila je razstava, ki bi nam jo lahko zavidalo marsikatero večje mesto na Slovenskem.

Vrnil se je naš Peter Klepec, nam vlil novo upanje in samozavest in nam

OSILNIŠKA DOLINA

Franci Šerčer, novi predsednik Civilnega gibanja za Osilniško dolino

pokazal, kako so se Osilničani nekoč svečano oblačili. Morda si bo kdo med nami omislil osilniško nošo za podobne priložnosti? Kdo se še spominja naših koscev, drvarjev, urmoharjev, kmetov in delavcev, preprostih ljudi, da vseh ne naštevam? S Petruvom v deželi Petra Klepca želimo ohraniti izročilo zanamcem. Ostanimo ponosni na naše prednike in prenesimo to na naše potomce.

Glasilo Osilniška dolina izhaja zaenkrat občasno in želi združiti sedanost in preteklost, želje in možnosti. Pri tem bo dobrodošla vsaka pomoč in pobuda. Ljudje, ki jim je namenjeno glasilo ali bodo sodelovali pri nastajanju posamezne številke bodo dajali usmeritev. Truditi se moramo, da dosežemo tudi kvaliteto, ker se bomo le tako dvignili iz anonimnosti. Veliko je možnosti. Z oglasi v našem glasilu vas bo svet ravno tako spoznal. Glasilo pošiljamo tudi rojakom v druge države, celo preko velike luže, v Ameriko.

Ostaja problem financiranja, saj dobimo finančna sredstva le kot prispevke (sponzorstvo) posameznih podjetij. S tem si ne moremo omisliti kaj več. Vse naše delo je brezplačno.

In kaj naj rečemo za izvršni odbor? Delali smo po svojih močeh, eni bolj, drugi malo manj. Delo odbora bo treba postaviti na nove temelje, saj delamo danes v povsem drugačnih, ugodnejših

razmerah. Posameznike bo treba konkretno zadolžiti, jim omogočiti delovanje glede na njihove interese - znanje. Zakaj se ne bi posameznik izkazal tam, kjer se lahko?

Ni potrebno, da se odbor sestaja v celoti, če to lahko naredi ožja skupina ljudi - odbor (gospodarski, kulturni...) Civilno gibanje ne more vzeti v svoje okrilje tistega, kar sodi v pristojnost občine, obstoječih društev in podobnega. Lahko samo pomaga, ne sme pa se postaviti v vlogo razsodnika. Za svoje delo smo odgovorni tistemu, ki nas je imenoval ali izvolil.

Letošnji program gibanja predvideva nadaljevanje tistih projektov, ki so že zastavljeni ali tečeje, pa tudi nove. Še naprej bomo trikrat do štirikrat na leto izdajali časopis. V njem bomo skušali predstaviti osilniško narečje. Ponovno bomo organizirali akcijo čiščenja begov Kolpe. Že lani se je rodila ideja o postavitvi galerije našemu rojaku, kiparju Stanetu Jarmu. Letos bomo skušali pripraviti načrte in lokacijo zanjo. Sodelovali bomo pri pripravi Petruvega, pripravljali kulturne večere in razstave ter pomagali pri uveljavitvi domačih literatov. Tako kot pretekla leta bomo tudi vnaprej pomagali pri reševanju občinskih problemov kot so cesta, TV pretvornik in podobno.

Z letne skupščine Civilne gibanja

Slovenski kulturni praznik v Osilnici

V spomin na našega največjega pesnika Franceta Prešerna so nam ob 8. februarju otroci naše šole pripravili zanimiv program.

V širšem izboru slovenske poezije si je vsak učenec izbral in recital po eno pesem. zapeli so nam tudi nekaj otroških pesmic.

Nato so pripravili spomladansko modno revijo v najrazličnejših barvah ter nas za hip popeljali na modne odre, v svet lepote, glasbe in plesa. Lahko smo si ogledali razstavo knjig, otroških risbic, malo poklepetali in se tudi posladkali.

Gospa Ana Štivec je vodila izposajo knjig in nam zeleno knjigo tudi predstavila. Vsak, ki si želi sposoditi knjige za branje naj se oglasi pri g. Ani vsak petek ob koncu pouka.

Klub vsemu pa so bili starši nekoliko zadržani, kar kaže, da so kulturne prireditve v Osilnici ljudem kar malo tuje. Zato sva s tovarišico Dragico pripravili poseben otroški ustvarjalni krožek ter popoldanske aktivnosti, ki bi vnesle v naše življenje tudi malo zabave in sprostitve. Rada bi povabila ne le šolske in predšolske otroke temveč tudi odrasle, ki bi želeli peti, igrati in svoje znanje in spretnosti prenesti tudi na otroke. Z otroki pa bi radi razvijali njihove umske in ročne spretnosti, jih učili igranja, plesa, kulinarike, oblikovanja iz najrazličnejših materialov. pripravili bi tudi razstave.

Z vsem tem bi poživili dogajanje v našem kraju. To si vsi želimo.

Ajda Trobentar - Žagar

Najmlajši vedno popestre naša praznovanja. Foto: Ajda Trobentar - Žagar

Kulinarični tečaj

V soboto, 10. februarja, je bil v Osilnici kulinarični tečaj. Vodili sta ga ga. Horjakova, predsednica podeželskih žena za Kočevsko, in njena sestra, slaščičarka iz Kamnika. Sedemindvajset udeleženk se je seznanilo s peko tort in krofov. Bilo je res koristno, zanimivo in na koncu seveda zelo sladko.

Ga. Ano Ogorelec, ki organizira tečaje, pozdravljamo in jo nestrpnost pričakujemo.

Kulturni praznik v osilniški šoli Foto: Ajda Trobentar - Žagar

Mati Božja Svetogorska

(Med legendo in
resničnostjo)

O Materi Božji na Sv. Gori se je med prebivalci Osilniške doline in območja Gerova ohranila pripoved, ki se ponekod razlikuje v niansah. Za osnovo nam je pripovedovanje Danice Švab iz Bosljive Loke, ki je bila rojena v Okrivju. Njen prastari oče je že kot otrok z brati in sestrami, bilo jih je deset, hodil z očetom "v guoro huje ruš't". In tako so slišali pripoved o Materi Božji Svetogorski.

Ko so nekoč rušili (podirali) hoje, so na ene izmed hoi videli podobo (figuro) Matere božje. Bili so presenečeni, kako je lahko prišla semkaj, v gozd. Vzeli so podobo in jo odnesli v gerovsko cerkev, ker so menili, da je njeno mesto v cerkvi in ne sredi gozda.

Toda drugi dan se je zgodba ponovila, ko so podobo zopet našli na isti hoji in tako še tretji dan. Nesli so jo že tretjič v Gerovo in povedali župniku, kaj se je zgodilo. Ta jim je naročil, naj postavijo stražo in sicer dva moža naj stražita celo noč v cerkvi, druga dva pa pri hoji, kjer so našli podobo, da bodo videli kdo odnaša podobo iz cerkve na hojo. Naslednje jutro so vsi presenečeni zagledali na hoji podobo Matere Božje. Le kakšen čudež je moral biti, ko so jo

odnesli že četrtič v gerovsko cerkev in se je zjutraj ponovno znašla na hoji?

Kako to pojasniti? Ker župnik in odborniki župnijskega sveta niso znali razložiti prikazovanja, so šli k škofu in mu povedali, kaj se dogaja s podobo Matere Božje. Škof jih je poslušal in jim rekel, da so se lahko sami prepričali o želji Matere Božje, ko so štirikrat odnesli njeno podobo in se je vsako krat vrnila, čeprav so postavili stražo. Mati Božja si je namreč izbrala mesto in naj tam, kjer se je prikazovala, zgradijo cerkev v njeno čast.

In verni ljudje so res zgradili lepo cerkev na gori, ki jo poznamo kot Sv. Gora in tako je nastalo romarsko svetišče Matere božje Svetogorske.

Vsako leto se je potem zbirala množica ljudi od blizu in daleč, tja do Primorja, ko je 8. septembra praznik Matere Božje Svetogorske, da se ji priporočijo. Še danes prihajajo, ne glede na novonastale meje, vendar je manj živahnosti kot nekoč, ko je bil več dni tudi semenj in se je igralo ter plesalo staro in mlado.

Včasih so šli peš iz Osilnice in ko so prišli na Sv. Goro, so šli po svetogorskih stopnicah po kolenih in molili ter prosili Mater Božjo za to in ono. Novodobni romarji so večinoma motorozirani in se pripeljejo najmanj do sedla pri Malem Logu ter naredijo le nekaj korakov do cerkve. Vendar, romanje na Sv. Goro se je ohranilo in s tem tudi svetogorska pripovedovanja.

Zapisal Jože Ožura

Tudi letos smo organizirali čistilno akcijo. V soboto, 20. aprila, se je zbralo kar precej ljudi, ki so čistili obrrežje Kolpe pa tudi okolico domačij. Po končani akciji smo se zbrali pri lovskem domu v Ribjeku.

Ljudska knjižnica v Osilnici

Že od mladih let mi je knjiga prijateljica. Kadarkoli sem imela kaj časa, sem bila v knjižnici in brala ali izbirala knjige za branje doma. V zadnjem letniku šolanja sem delala v šolski knjižnici in celo prejela knjižno nagrado mesta Ljubljana za delo in pomoč v knjižnici.

Ko sem se zaposlila v osnovni šoli v Osilnici, je bila šolska knjižnica zelo revna. Za nabavo novih knjig je bilo zelo malo denarja. Ni bilo knjige, ki je ne bi prebrala. Z združitvijo oziroma ukinitvijo šol na našem območju, je osilniška šola povečala število knjig. Veliko je bilo istih. Zato sem te odbrala in jih shranila.

Leta 1963 sem zbrala že več kot 500 knjig in v Prosvetnem društvu smo ustanovili novo sekcijo - knjižnico. Povabila sem direktorico Ljudske knjižnice iz Kočevja, da mi je pomagala urediti našo knjižnico. Iz Kočevja smo dobili še nove knjige in opremo. Nekaj denarja je dala tudi Krajevna skupnost. Konec leta je bilo že 600 knjig. Število je raslo, z njim tudi bralci. Konec leta 1966 jih je bilo 41. Nekaj knjig sem nabavila z denarjem Prosvetnega društva iz Kočevja, veliko smo jih dobili kot darila. Nazadnje je knjižnica prejela knjige iz Ljubljane leta 1988.

Od leta 1974 knjižnica ni imela več svojega prostora, delo v njej je zamrlo. Prenesli so jo v dvorano šole, v večnamenski prostor. Knjige so zaprte v omarah.

Povezala sem se z Ljudsko knjižnico iz Kočevja in od takrat deluje Potujoča knjižnica pri meni na domu. Bralcev je seveda manj, a tisti zvesti so ostali in radi prihajajo. Od vsega začetka imam sedem stalnih bralcev, ki so pravi knjižni molji. Žel mi je, da ni med njimi več mladih.

Anica Štimec

Literarni večer

Civilno gibanje za Osilniško dolino je 2. marca priredilo zanimiv literarni večer, na katerem so se predstavili domači oziroma priseljeni pesniki.

Večer za ljubitelje žlahtne besede, kot je pisalo v vabilu, smo preživljali v prijetni melodiji besed, ki so nam pričarale žuborenje vode, nam odstrle svet čarobnih bitij, nas odpeljal v čas otroštva in iger, pa tudi v čas samote, žalosti in poguma.

Gospod Jože Ožura je predstavil gostji večera; na kratko je orisal njuno življenjsko pot in ustvarjalni opus.

Geraldine Hrelja je predstavila nekaj svojih pesmi iz cikla Voda, posvečenih reki Kolpi.

Marjana Malnar-Knap se je predstavila z narodno-zavednimi in versko obarvanimi pesmimi.

Zlatko Pochobradsky se žal ni mogel udeležiti prireditve, tako kot Ankica Žagar ne. Njegovo pesem Susedov Tune, napisano v domačem dialektu, je z občutkom recitala Olga Lenac.

Sledil je razgovor, v katerem so poslušalci skušali izvedeti od pesnic vse: o motivih njenega ustvarjanja o tematiki, o načrtih, o pisanju v domačem jeziku, itd. Geraldine je povedala, da se ji Osilniška dolina zdi pravljlična dolina, naseljena z mitološkimi bitji. Ob le-teh so jo najbolj prevzela bitja vode. Marjana - domačinka in samouk, pa je skušala vlti sovaščanom v srce optimizem in vero. Izhajala je iz dejstva, da je življenje naša največja vrednota.

Razšli smo se z okusom žlahtne kapljice na ustih in s pesmijo v srcu. Meni je najbolj odmevala Susedou Tune.

Dragica Kladnik

Mračnik

Mjen' so Mar'čna strina prav'l' o mračnik'. Ankrat so šle z vuol' v Kuželj po hrano. Ko so šle večir nozaj, so se vuol' v anen kuonc' stav'l, nejsou moug'l' več vlejč. Teral so j'h l teral', bol so jih teral' pa nekamor nejsou tle poj't. Pa se je ta žjena nozaj ozrua pa je un' vjel'k muž sedu na vouz'. Morat je jemeu pitstu kil. Tu je biu mračnik. Zatu vuol' nejsou moug'l' naprej z mejsta. Žjeno je buo strašnu strah. Pa so rjekl': Bug m' pomagaj sričnu damu prit. No, puole so šle vuol' naprej, al' so ble tako zapejhan'. Ko so vuole dej'l' v štauo, so se ozrl' na kua, pa nej buo nobenega na vuoz'.

Tomažov Južok na Plešč'h so zmiraj imejl' kuojne. Tu je buo še pred drugo vojsko. V Dej'uoonce so hodil' po hrano. No, ankrat je šu Južok z Dej'nuoc ponuoč'. Na Rib'sk'n uog' pa je začiuo zajnim vikat: "Južok, počakajte me! Južok, počakaj me!" Pa se je stav'u pa počakau pa spi: "Južok, počakaj me! Južok, počakaj me!" Pa se je stav'u pa spi. Tu se je ponavlouo se do Lipce. Tan pa se je Južok strašnu razjad'u pa je zakliu: "A poj'd' k vrag' ti l tovj'e čakajne! Jaz te dost' dougo čakan od Rib'sk'ga uoga do Lipce!"

Poule so se kuojn' strašnu stražl' l v kalop do Pleščov l čez zaprta vrata v štauo.

Tu je buo pa p'r sjestr' moje stare matere v Uokrivj'. Tje smo šel večir vas. Mi smo vouno skub'le moži so pa narejal' vitre za kuoše. Sedejl' smo p'r lamp. Naankrat je naš vuče zaglidau na uokn' anega strašnu velikega moža. Riku je: "Tihu bud'te! Tu je mračnik." Jes son bua še majhna pa son se strašnu baua. Ouknu je buo jaku v'souku, pa je mračnik sigu do njega. Puol' se nejsou damu vupal'. Pa so me dej'l' na hrb't l njesl' damu.

Po pripovedi Danice Švab zapisala Olga Lenac

Bug daj sričo

Ko odhajajo dekletca z naših vrat, prisrčno vzkliknejo: Adijo! - Živjo! - Čau! prišle so iz mesta in tja se vračajo. Poleti, ko so na počitnicah na vasi, mi na cesti z vso radostjo mladih let zakličejo: Hojla! So slišale to v nekem filmu, kdo ve. Novi čas prinaša in je prinesel tudi nove pozdrave.

Samo spomniti se hočem, kako so se na vasi pozdravljali včasih in se nekateri še dandanes.

Bug da!

Z bugon!

Z bugon ostan'te!

Bug van daj an sričon dan!

Pri jedi: Bug žignaj! - Bug uonaj! Bugu fala!

Ko so šli mimo njive, kjer so spomladi začeli sosedje orati ali sejati, so jim zaklicali: Bug daj sričo! Ravno tako, če so videli na cesti živinče, ki ga je nekdo kupil in peljal domov, in še ob podobnih srečanjih.

V šoli so učili otroke, da so pozdravljali na cesti: Hvaljen Jezus! Tisti, ki so hodili v hrvaške šole, pa: Hvaljen Isus!

Ko so odhajali iz hiše, so rekli malo zategnjeno: Boog! ali Z bugon! Uohku nuč!

zdi se tako ljubko, ko mali Rožle reče, ko odhaja: Boog!

Nič posebnega, boste rekli. Seveda ne. Samo, da se spomnimo, kako je bilo nekoč.

Olga Lenac

Floristične zanimivosti Kolpske doline

V naših krajih imamo poleg naravnih lepot tudi zelo zanimivo rastlinstvo in redko cvetje in vse to moramo skrbno čuvati za prihodnost.

Kolpa, Čabranka in njujni pritoki so temu delu Slovenije navdihnili svojevrsten videz. Kolpa si je tu vrezala svojo strugo prečno na dinarski gorski sistem, kar je vsekakor posebnost. Dno doline sestavljajo permsko-karbonski škriljevci in peščenjaki, ki so vododržni, zaradi česar sta reki na tipičnem kra kem svetu ostali površinski. Vse prepadne stene, ki se dvigajo nad rekama, pa so iz apnencev in dolomitov. Tla so bolj revna, plitva in suha. Podnebje je celinsko in le včasih zapihajo čez vrhove Gorskega Kotarja sredozemske sapice.

Ker je svet precej razgiban, se tu srečujemo s precej njo fitocenološko pestrostjo. Skoraj vsa prisojna pobočja Borovške gore prekriva nizek termofilen gozd črnega gabra, malega jesena, mokovca, topokrpega javorja in šmarne hrušice. V podrasti pa so najpogostejše vrste razkrečena kozja češnja, spomladanska resa, pisana šašulica. Med njimi pa večkrat najdemo tudi precej redke in zanimive rastline: dišeči volčin, Blagayev volčin, jesenček, kranjsko lilijo, gorsko nebino, togo kompavo, gorski narcis in še kaj. Tla na prisojnih skalnih grebenih varuje

pred erozijo črni bor v združbi s kalniško vilovino. Na zgornjem robu Taborske stene pa nas preseneti še smrdljivi brin.

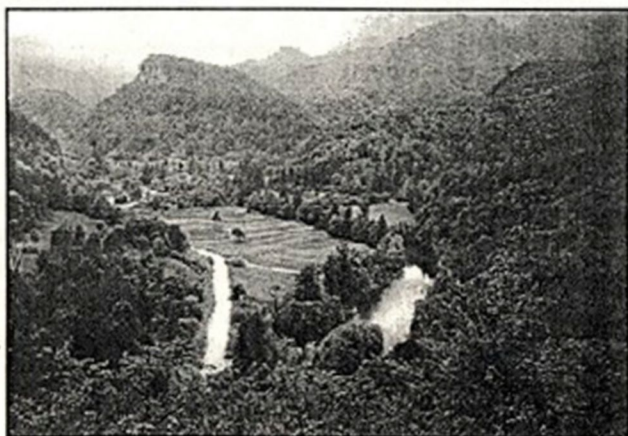
A ker ima dolina vse polno tudi vlažnih in temnih sotesk, so našle tu svoje zatočišče tudi številne hladoljubne rastline oziroma pravi glacialni relikti. Tako rastejo tik ob strugi potoka Belice celo črvsti šaš, vedno zeleni šaš, najmanj i alpski zvonček in golostebelna mračica. Prav tako najdemo še predalpski in kranjski prstnik, avrikelj, bratinski košutnik, Clusejev svišč, navadno žiljko in navadno obročnico.

Zakaj se na tem območju srečujemo s tako peštrim mešanjem glacialnih in termofilnih reliktoev? Verjetno so se v toplih obdobjih pleistocena hladoljubne rastline umikale v vlažne, bolj mrzle soteske, v mrzlih obdobjih pa so se toploljubne rastline selile na sončna prisojna pobočja.

Pridite kdaj v dolino Petra Klepca. Tu je vedno lepo in nepozabno. Spomladi po pobočjih diši po dišečem volčinu in narcisah, poleti vas omamlja vonj jesenčka, na jesen pa vas pozdravijo škrlatne barve ruja.

Z zimo postane dolina spokojna, tiha in mogoče boste opazili na zasneženih bregovih Kolpe vilinske deklice, ki so baje tu doma, saj je tako pripovedovala moja stara mama.

Povzeto po članku Irene Štimec - Lavrač

Osilniška dolina je zanimiva tudi po svojem rastlinstvu.

Osilnica in dolina v preteklosti

Popravek iz 5. št.: Bralcem sem dolžan opravičilo zaradi napak, ki se pojavljajo v orisu zgodovine Osilniške doline. Tako je bilo tudi v 5. številki glasila Osilniška dolina, kjer povzemam podatke iz urbarja. Ker je to prvi podrobnejši pregled popisa podložnikov osilniške župe iz leta 1498 in ker je bil prvič objavljen tudi posnetek urbarja - župe Osilnica, preglejmo seznam še enkrat. Zaradi jasnosti bom navedel originalna imena iz urbarja v oklepaju.

V Osilnici so bili pole župana (sup) Martina še Gregor Kramer (tudi pri kopiji urbarja je pomotoma napisano Kramar), Štefan (Steffann), Peter (Petter) Pogarillitsch, Luka (Lucas) Drysay, Jakob (Jacob) in Jurče Osmak (Jurtsche Ossmack). V Belici so bili Tomaž (Thomas) Sager, Jurij (Jury) Besgar, Jurči (Jurschy) Staretz, Andre (Anndre) Manorin, Pavle (Paulin) Wuel, Miha (Michl) Surga, Pavel (Paul) Surga. Po priimkih prebivalcev Belice (Surga, Besgar) sklepam, da gre za prve zametke naselij Žurge in Bezgarji.

V Bezgovic je bil Miha (Michl), Luka (Lucas) v Padovem, v Ložcu Andre (Anndre) Wuel. Na Grintovcu je bil Mate (Mathe) in ne Andre. Na Čačiču, ki ga v urbarju zasledimo kot Netschatsch, so bili Peter (Petter) Muchitz, Jakob (Jacob) Muchitz in Jurij (Jury) Schubitz. V Ribjeku sta bila Pavel (Paul) in Urban (Vrbann). Podložniki Bosljive Loke so bili: Mate (Mathe), Peter (Petter), Jurij (Jury) in Martin (Mert) ribič (vischer). V naselju Am grab, ki je bilo onstran Čabranke (verjetno gre za naselje na področju Plešce - Kamenski hrib), pa so bili poleg župana Jurija (Jury) še Janez (Hannse), Martin (Mertl), Pavel (Paull) Wan, Štefan (Steffann) Wurl, Primož (Primos), Janez (Jannes).

Pomotoma je bilo zapisano Babje polje namesto Babno polje.

ŽUPA GEROVO (Supp Gerlassaw). Svet med Čabranko in izvirom Kolpe, ki se vzhane nad dolino, in še območje tja do Risnjaka in celo Grobniškega polja je bilo nekoč Ortenburško. Šele Friderik Ortenburški se je

konec 14. Stoletja (1394) dogovoril z Ivanom Modruškim o meji pri izviru Kolpe.

Takrat se prvič omenja srednjeveško Gerovo kot Gerolzaun. Stoletje kasneje (urbar 1498) je bilo Gerovo že samostojna župa v kočevskem gospostvu.

Ves ta svet je danes znan po številnih smrekovih gozdovih, sredi njih pa so kraška polja z zelo značilnimi naselji. Strme strehe na starih hišah, pokrite s skodlami, nam govore o velikih količinah padavin. Tudi zime so zelo hude, saj zapade veliko snega, temperature pa so krepko pod ničlo. Polja, ki so nastala v tem prostoru, so kraška in se precej razlikujejo od drugih v Gorskem kotarju. Obrobijajo jih hribi, ki se dvigajo do 900 in več metrov visoko. Naj naštejemo samo nekatere: Sv. Gora, Pinterica, Hrib, Mošun, Kaličak, Šeginšček, Tisovec, Buča, Planice, Vodanski vrh, Obli vrh, Špičasti vrh, Pungart, Šija idr. Po poljih tečejo potoki, ki kmalu poniknejo, največ na območju Malega Loga. Njihove vode pridejo ponovno na površje pod Malo Gospo (Sv. Gora, 806 m) pri Zamostu kot močan kraški izvir (obrh) - Gerovčica, ki že ob izviru poganja nekaj mlinov in žag. Da gre za resnično močne izvire, nam govori tamkajšnje ledinsko ime Obrh. Gerovčica se po dobrem kilometru izlije v Čabranko in ta kmalu v Kolpo.

Z doline se vrnimo na kraška polja okrog Malega Loga, Gerova, po katerih tečejo potoki, kot so Gerovčica, Sokolica, Kramarski in Bresni potok. Na obrobju polj, ki so nastala s krčenjem, so si prebivalci postavili naselja. Osrednje naselje, ki je nastalo blizu izvira Gerovčice, je Gerovo (v urbarju se omenja Gerlassaw) in leži na nadmorski višini 584 m. Tu sta nastali še naselji Mali Log (Clain aw) in Smrečje (Im Feichtach).

V Osilniški dolini, svet ob Čabranki in Gerovčici, so v gerovsko župo sodila naselja Zamost (Bei der prucken), Podstene (vnnder der stainwand) ter še nelocirani naselji Weitembach (verjetno zametek Mandlov) in Am perg (naselje je bilo na področju Požarnice in Okrivja).

Današnjih naselij, kot so Vode, Sokoli, Prhci, Brezovci, Smrekarji, Mogušarji, Srednji Hrib, Steklice, Podgrič idr. takrat še ni bilo v gerovski župi.

Največje naselje v župi je bilo Gerovo, ki je imelo 15 celih hub, kar je največ v kočevskoreškem uradu. Za primerjavo naj

OSILNIŠKA DOLINA

navedemo, da bilo v Reki (Riegkh) konec 15. Stoletja 14, v Gotenici 12 in v Novih Lazah 10 celih hub. Upoštevati pa je treba, da so bile kmetije v dolini manjše.

V Gerovu, ki je bilo središče župe, so bile še vse kmetije (hube) cele, vendar v teh primerih že zasledimo na hubi po dva podložnika. In kdo si bili tedanji prebivalci Gerova? Prvi je omenjeni župan Martin Gsell in kmetje - podložniki, Jury Wuroschtz, brata Mathe in Paul Mentl sta imela skupaj eno hubo, Thome Wetsch in Thomas prav tako skupaj eno hubo, Martin Gerrdina, Petter Egrisack in Petter Wani tudi skupaj eno hubo, Steffann Vagelni, Anndre Sager, Paul Scheran, Urbann Blasewitsch, Michel Halliner, Steffann Betsch, Mate Wuckowetsch, Jursche Osan in Lucas Zurga so imeli po celo hubo.

Druga naselja v gerovski župi so bila manjša. Mali Log, ki je nastal na obrobju največjega polja in blizu prelaza (sedla) v Osilniško dolino, je imel 3 hube, ker je bilo polje verjetno bolj zamočvirjeno. Hube so uživali Jacob, Liennhart-Thomasov sin in Mart Vinck. Smrečje je v tem času doživelo delitev dveh hub na polovici, ki so jih imeli Gregor Roiasch, Mert Tschripe, Paul Kneissell in Mihael Quaternick. In še ena posebnost. Da so bližnje gozdove krčili, nam govori en novi laz v Smrečju. Novo pridobljeni svet so potem naselili (kolonizirali).

V Osilniški dolini, ob Čabranki in Gerovčici, so bila naselja manjša. V Zamostu, ki je nastal na vršaju med Čabranko in Gerovčico ter blizu prehoda preko Čabranke in tudi izvira Gerovčice pod Sveto goro, sta si konec 15. Stoletja edino hubo razdelila Mert in Lare Ruppe. V Podstenah, ki ležijo na terasi med Čabranko, sta imela Martin in Tomas Reiasch vsak po eno polovico hube.

V Weitembachu je imel celo hubo Mathe Mandl. Ke ni ša nihče lociral Weitembacha, sklepam, da so to današnji Mandli, ki so dobili ime po prvem znanem prebivalcu. V naselju Am pergu, ki je bilo po vsej verjetnosti na področju Požarnica - Okrivje, je užival celo kmetijo Clement Anthon. Svet, ki se vzpne na desnem bregu Čabranke, je bil še do nedavnega zelo obluden. O tem nam govore naselja, ki so sestavljena iz več zaselkov, kot so Okrivje (Mikuli, Kruliči, Hribac, Nakonci, Gistini, Kraj), Požarnica (Johanci, Starite, Minavci).

Na treh hubah v Gerovu zasledimo po dva zakupnika - podložnika, kar je tukajšnja posebnost in nakazuje delitev kmetije. Novi laz v Smrečju nam govori o krčenju (smrekovih) gozdov, da so pridobili nove obdelovalne površine in jih poselili. Novi laz zasledimo tudi v Am grab, ki je sodil v osilniško župo.

Zanimive so še druge primerjave poseljenosti obeh žup z drugimi naselji urada. V uradu Kočevska Reka je bilo konec 15. Stoletja 155 celih hub. Od teh je bilo v župi Osilnica 28 celih in 1 polovična ter 1 laz, v župi Gerovo pa 29 celih in 1 laz ali skupaj dobre tretjina vseh hub v uradu. In kakšna je bila poseljenost? Natančnih podatkov nimamo, lahko pa s primerjanjem z ostalimi gospodstvi na Slovenskem ugotovimo približno število kmetov. Za takratno poseljenost Slovenije pravijo nekateri naši zgodovinarji (Pavle Blaznik, Gestrin idr.), da je živelo na kmetiji (celi ali manjši) od 4 in 7 ljudi. Če vzamemo to za osnovo, potem je konec 15. Stoletja v obeh župah živelo 260 do 460 ljudi. V osilniški župi približno polovica, do največ 230 ljudi. Zanimivo bi bilo to primerjati z današnjim stanjem.

Kakšno je bilo življenje podložnikov, bomo zvedeli v naslednjih poglavjih.

(nadaljevanje prihodnjic)

Jože Ožura

*Bei der prucken. j. hube
Mert d. v. von ... j. hube
Lare Ruppe d. v. von ... j. hube*

Zamost (Bei der prucken) ena huba. Mert daje od polovice hube 21 soldov Lare Ruppe daje od polovice hube 21 soldov. (Kočevskoreški urbar 1498, župa Gerovo, Arhiv RS, fond komisije za fevdne odnose).

*Weitembach. j. hube
Mathe Mandl d. v. von ... j. hube*

Mandli (Weitembach) ena huba. Mathe Mandl daje od 1 hube 40 soldov. (Kočevskoreški urbar 1498, župa Gerovo, Arhiv RS, fond komisije za fevdne odnose).

Nov Osilničan - Matej

Veseli smo, kadar dobimo novega prebivalca, posebej še, če ta priveka v najmanjšo občino v Sloveniji iz porodnišnice. Pred Veliko nočjo je svet ugledal Matej Štimec. Ponosna roditelja sta mu Marica in Anton Štimec iz Križmanov. Mateju želimo veliko zdravja, mladi družini pa veliko skupne sreče.

Bezgovica 96 - Najstarejši in najmlajši tekmovalci - Jože Rajšel in Ivica Janeš

Osilnica na Alpe Adria

V Ljubljani je bil od 18. do 23. marca sejem Alpe Adria, na katerem se je Osilnica prvič predstavila kot občina v turističnem smislu. Stojnico si je delila z občino Kočevje. Turistično društvo in vodstvo občine sta pripravila dva prospekta, ki so ju dajali obiskovalcem. Na prvem je bila predstavljena turistična ponudba Osilniške doline s cenikom, drugi pa vabi obiskovalce na Petruvu v deželi Petra Klepca. Pridne gospodinje so pripravile naduavanje, potice in drobno pecivo, da so jih ponudili obiskovalcem.

Ker smo si sejem ogledali, moramo reči, da je bilo kljub skromni opremlenosti naše stojnice, zanimanje obiskovalcev precejšnje. Verjamemo, da bo tudi obisk doline večji, saj si ljudje vse bolj žele iz mest v neokrnjeno naravo.

Bezgovica 96

Turistično društvo Osilnica je pod vodstvom predsednika Mladena Žagarja organiziralo 4. in 11. februarja smučarsko tekmovanje v Bezgovici, in sicer v veleslalomu za vse starostne kategorije. Prvikrat je nastopilo 17 tekmovalcev, drugič 34. Največ je bilo domačinov, prišli pa so tudi smučarji iz Kočevske Reke, Sodražice in Plešceva. Zmagovalec je bil Rajko Janeš iz Osilnice, med pionirji pa Ivica Janeš. Trikrat hura za organizatorje!

Letos osilnišnika narodna noša

Že lani za Petruvu smo tako kot stare običaje želeli v današnji čas postaviti tudi osilniško narodno našo. Žal pa zaradi različnih vzrokov, nismo uspeli.

Starih narodnih noš, vsaj kolikor vemo, ni nikjer več, (morda so se na kakem podstrešju še ohranili ostanki?). Zato je terba našo narodno nošo narediti na novo. Zanj je potreben poseben material - laneno platno, ki ni poceni, izdelujejo pa ga le še v Beli krajini. Vendar je blago že naročeno za pet noš, za tri moške in dve ženski, potreben je le še dober krojač ali šivilja, takšen ki zna šivati noše.

Letos na Petruvo, bo pet ljudi obleklo pravo Osilniško nošo. Veselimo se že tega, saj marsikdo, predvsem mlajši, še niso videli kako izgleda naša noša.

IZDAJATELJ: Civilno gibanje za osilniško dolino, Osilnica

UREDNI KI ODBOR: Olga Lenac, Jože Ožura, Mirjana Šerčer, Katja Štimac - odgovorna urednica

PRIPRAVA IN TISK: Tiskarna Kapušin, Krasinec

Časopis izhaja v nakladi 400 izvodov in ga dobe obèani brezplaèno

Žiro račun: 51300 - 621 11006/05 1320114 - 858250